

APORTACIONS DES DE LA PSICOLOGIA A LA COMPRESIÓ DELS PLANS DE CONSCIÈNCIA

Organitzaré les aportacions a partir del que Joan Puget descriu en el seu 4art treball sobre els Plans de Consciència. Començaré cada capítol amb el títol que utilitza el Joan i, a continuació, faré les aportacions des de la psicologia.

PRIMER PLA: INSTINTIU-GRUPAL (Joan Puget)

La primera infància: el “cos viscut” (0 - 3 anys)

Primeres manifestacions del nadó, fins els tres mesos

Aquest és un període pre-esquemàtic. L'activitat és de tipus subcortical; actuen els centres nerviosos de la base de l'encèfal (cos estriat i substància reticular). El nadó té una inconsciència esquemàtica. Apareix una impulsivitat motriu: gestos explosius, no orientats, mancats de coordinació.

Les característiques d'aquest moviment: És una activitat de massa, que compromet a tota la musculatura. La motricitat és anàrquica, explosiva i inadaptada. L'activitat segmentària és bilateral i asimètrica.

El nadó arriba amb el bagatge dels moviments reflexos, que desapareixen quan són inhibits gràcies a la maduració dels centres corticals: El reflex “cutani-plantar”. El reflex de “la marxa”. El reflex de “prensió”. El reflex de “Moro”. El reflex de “succió”. Aquest darrer es conserva fins a l'edat adulta.

Els inicis de l'existència de la persona venen marcats per l'absoluta dependència del nadó en relació a la mare. Aquest fet es fa evident durant tot el període intrauterí. Aquest estat de completud es trenca en el moment del naixement. Aquesta primera ruptura ve compensada idealment per la relació simbiòtica que s'estableix entre el nadó i la mare, o qui faci les seves funcions. És l'etapa del “diàleg tònic”, on s'estableix la relació més intensa i fusionada entre dues individualitats, una en estat d'emergència. Això succeeix a l'interior d'un entorn “suficientment bo”.

El procés de maduració té a veure amb un procés de diferenciació i individuació. Això produeix ansietat i en aquesta etapa s'originen les angoixes de pèrdua, que va descriure Winnicot. La manera com l'infant hagi sigut acompanyat en tot aquest trànsit, serà l'origen de possibles excessos pulsionals, que es poden manifestar més endavant, a fi de poder compensar determinades carències afectives i emocionals. Aquests excessos pulsionals, que es manifesten a través del moviment, són com una matèria bruta, un magma, que una intervenció terapèutica ajuda a elaborar i organitzar.

SEGON PLA: EMOCIONAL- SOCIAL (Joan Puget)

L'estadi de la impulsivitat motriu (0-6 mesos)

A través de la maduració de tots els sistemes de sensibilitat interoceptiva, propioceptiva i exteroceptiva, l'infant va evolucionant des de les reaccions purament fisiològiques fins el que podríem anomenar el psiquisme i una presa de consciència. La qual cosa el porta a uns moviments cada vegada més diferenciats i a una major capacitat d'acció sobre el món que l'envolta.

Les agitacions impulsives, els crits, els espasmes... es converteixen en senyals; com una espècie de crida que espera ser atesa per algú. Les respostes de l'adult, que donen significació a aquestes manifestacions, seran la causa de que, a partir dels 6 mesos, aquestes demandes es vagin diferenciant més clarament, i aparegui l'emoció, com una conseqüència de la relació que s'estableix entre el nadó i l'adult. Aquest fet marca el pas de l'estadi de la impulsivitat a l'estadi emocional, on l'entorn humà és decisiu en la relació que s'estableix entre lo fisiològic i lo psicològic.

En aquesta etapa també es produeix una maduració cortical progressiva, que es manifesta en l'adquisició d'uns circuits nerviosos cada vegada més elaborats, més flexibles i, sobretot, amb una major capacitat d'adaptació. Aquesta maduració nerviosa té una clara traducció en la conducta de l'infant. El to muscular també adquireix una major plasticitat i afavoreix la capacitat d'adaptació a l'entorn.

L'estadi emocional (6 mesos - 1 any)

Les descàrregues motrius de l'infant, en un principi sense una intencionalitat manifesta, es van transformant en una forma d'expressió, gràcies a la intervenció de l'entorn humà, que dona significat a l'expressivitat de l'infant.

L'essencial d'aquest període és l'aparició de l'emoció. L'emoció sorgeix a partir de la relació, amb tot el que ella suposa: reconeixement, vinculació... També cal tenir en compte la maduració de les estructures del cervell mitjà, que són el sosteniment biològic de les emocions de la persona.

Aquesta maduració permet que l'infant passi d'unes reaccions purament fisiològiques a unes altres considerades com formes d'expressió. Es pot dir que l'infant passa d'una situació on se'l podia considerar com un "ser biològic", a una altra on se'l considera com un "ser social".

L'emoció, doncs, només es pot instal·lar a partir del condicionament humà, a través sobretot de la relació tònic-emocional que el nadó estableix amb la seva mare o qui faci les

seves funcions. Les manifestacions emocionals fisiològiques es transformen en uns mitjans d'acció que actuen sobre l'entorn de l'infant en unes reaccions expressiu-afectives. L'emoció possibilita que es vagin instal·lant unes relacions de caire psicològic, que fa poc estaven immerses en un terreny fisiològic.

L'estadi sensoriomotor (1 - 2 anys)

Després de l'estadi emocional, on una de les principals característiques era una espècie d'osmosi amb l'ambient, apareix en l'infant una activitat totalment diferent: l'exploració i investigació del món dels objectes.

Aquest moment ve reforçat per la maduració i el Desenvolupament dels receptors de la sensibilitat exteroceptiva. A partir d'aquí, totes les dades sensorials que li arribin a l'infant des de l'exterior tindran una especial rellevància en el seu desenvolupament motor.

L'aparició de la marxa dempeus suposa un gran progrés en l'evolució intel·lectual de l'infant; implica un reconeixement de l'espai i de les distàncies físiques, que farà que els objectes es tornin assequibles. L'infant es situa i es posiciona en relació a l'espai exterior. A partir del segon any, l'apertura cap al món exterior és una important característica en la maduració de l'infant.

L'estadi projectiu (2 - 3 anys)

Aquest estadi es caracteritza per l'activitat projectiva, que es du a terme a través de la ideació i de la representació.

Quan l'infant es capaç d'alliberar-se de la rutina, dels aspectes circulars d'assaig i error i passa a la utilització intencionada del gest, l'activitat projectiva es converteix en més autònoma. Això li permetrà a l'infant passar de l'acte al pensament.

La representació ve determinada per les relacions entre el significat i el significat, la qual cosa suposa un cert desdoblament de la realitat. El condicionament de l'entorn social és fonamental per el Desenvolupament de l'activitat representativa. L'aparició i el desenvolupament del llenguatge és la mostra més clara de tot aquest procés de maduració.

Amb aquest estadi es tanca la primera gran etapa de la maduració psicològica de l'infant, l'etapa del "cos viscut". Es tracta d'una etapa fonamental en la constitució de la persona; fonamental, en el sentit que fonamenta. La majoria d'autors estan d'acord en donar una importància capital als tres primers anys de vida, ja que aquí és on s'estructura la

personalitat, fonamentada en l'experiència de l'infant com un "cos viscut" i un "cos relacionat".

Vull insistir una mica més en la importància del factor humà en aquesta etapa del "cos viscut" i en el procés de diferenciació i individuació. El nadó, per adquirir la consciència d'ell mateix i poder-se desenvolupar, té necessitat del contacte social. La relació mare-fill és un element determinant en el pas des de la subjectivitat a l'adquisició de la capacitat objectiva, el pas des d'un estat de simbiosi a un altre de diferenciació. En aquest procés, es poden assenyalar tres moments importants:

1. Un primer moment, fins els tres mesos, caracteritzat per una simbiosi del nadó amb el seu entorn. Correspon a l'estadi impulsiu que va descriure Wallon, i al que abans m'he referit. Totes les necessitats del nadó estan ubicades en ell mateix i reparteix la seva vida entre el moments en que s'alimenta i en els que dorm.
2. L'estadi anomenat pre-objectal, entre els 3 i els 8 mesos. S'estableix un inici de relació del nadó amb l'entorn. Somriu davant el rostre humà (Spitz ho recollia com el primer organitzador del psiquisme). El rostre humà seria el primer objecte pel que s'interessa el nadó, després de la necessitat d'aliment.
3. L'estadi objectal, entre els 8 i els 15 mesos, quan l'infant ja és capaç de diferenciar clarament el rostre de la mare dels altres rostres estranys. Això és possible a partir del desenvolupament de la capacitat de discriminació perceptiva i de la capacitat d'interioritzar i memoritzar aquests esquemes perceptius.

En aquest recorregut de tres anys, s'ha produït el procés de diferenciació i individuació. El nadó inicial s'ha convertit en un company de jocs, tal com diu el títol d'un llibre sobre aquest tema: "De nadó a company".

TERCER PLA: MENTAL-SOCIAL (Joan Puget)

L'etapa de la discriminació perceptiva (3 – 7 anys)

En l'etapa anterior, la de la vivència corporal, l'experiència bàsicament emocional del cos i de l'espai permet que l'infant sentí el seu cos com un objecte global i que des d'aquesta globalitat es relacioni amb el món que l'envolta. És una primera unitat corporal, afectiva i expressiva, a partir de la qual s'estructurarà i organitzarà la persona. Es poden concretar en aquesta nova etapa, dos aspectes principals:

- El perfeccionament de la motricitat global.
- L'evolució de la percepció del propi cos.

El perfeccionament de la motricitat global

El més significatiu és el progrés que es realitza en l'ajust postural. L'activitat postural de l'infant és més espontània i harmoniosa. Això ve condicionat per una regulació tònica més equilibrada. Aquesta millora de l'equilibri tònic es manifesta clarament en les activitats i en els gestos que l'infant realitza. Es fa evident un perfeccionament de les capacitats funcionals.

Es dona també una clara evolució madurativa en la motricitat fina. Les activitats manipulatives de l'infant adquireixen una major precisió.

La maduració postural del cos permet que l'infant s'orienti millor en l'espai exterior. Aquest procés ve condicionat també per una estabilització progressiva de la dominància lateral.

En aquesta etapa, l'activitat motriu espontània de l'infant es manifesta d'una manera lúdica i amb plaer. Apareix el joc simbòlic, diferent dels anteriors jocs d'exercicis funcionals. En el joc simbòlic, l'infant representa a través del gest, dels objectes, de la seva acció. Imita personatges reals o imaginaris. A través d'aquest joc, l'infant exterioritza continguts relacionats amb la seva imatge corporal.

L'evolució de la percepció del propi cos

En la construcció progressiva de l'esquema corporal, hi ha un primer moment caracteritzat per la prevalència de la motricitat, de l'acció, del moviment. I un darrer moment, caracteritzat per la representació mental del cos. Entre aquests dos moments, hi ha un període entremig de discriminació perceptiva de les diferents parts del cos, sense que es perdi la noció d'unitat corporal com una estructura global.

La percepció del cos es realitza a través de l'associació de les dades visuals i de les dades quinesètiques. La utilització del llenguatge per anomenar les diferents parts del cos afavoreix la presa de consciència d'aquestes parts i afavoreix també el procés cap a la representació mental, més enllà de la sola percepció.

L'etapa de la representació mental (7 – 12 anys)

La capacitat de la representació mental és la conseqüència de diferents aspectes madurats, que coincideixen en l'evolució:

- L'evolució de la intel·ligència.
- La maduració neurològica.
- L'estructuració de l'espai i del temps.

L'evolució de la intel·ligència

Aquest període de l'evolució de la intel·ligència és el moment en que l'infant accedeix a la capacitat de les operacions concretes (Piaget, 1975). Les operacions són accions mentals, a partir d'unes accions físiques que l'infant ha interioritzat.

Una operació és una acció "interioritzada", que no s'estructura en la realitat, si no en la ment. I "reversible": vol dir que la capacitat operativa permet la transformació d'un estat físic present a un estat físic posterior, amb la possibilitat de retornar a l'estat inicial. Tot això a nivell mental.

La maduració neurològica

Des d'un punt de vista funcional, la maduració de les estructures corticals del cervell tenen una clara influència sobre els aspectes tòncics i clònics de la motricitat, és a dir, els ajustos posturals i les praxis. També permet millorar la qualitat del gest, sobrepassant els aspectes només quantitius.

L'estructuració de l'espai i del temps

Abans d'aquest període, la comprensió de l'espai per part de l'infant estava limitada a l'experiència sensoriomotriu amb els objectes i amb l'entorn. L'espai, un concepte invisible i intangible, no tenia pròpiament existència. Per al infant, l'espai estava inclòs en l'aparença de les coses, en la proximitat, en la separació, en la continuïtat amb el seu entorn.

De la mateixa manera, el temps era difícilment objectivable. Igual que l'espai, estava unit a experiències vitals: el ritme, la duració... de les activitats. Es pot dir que, fins a aquest moment, el punt de referència de l'infant en la seva capacitat d'orientació espai-temporal, era el seu cos.

A partir dels 7-8 anys, l'infant pot escollir ja unes altres referències, a més del seu cos, en aquesta orientació espai-temporal, i es pot col·locar des d'unes altres perspectives. Té en compte les proporcions, les dimensions, les distàncies, on el cos es situa com un element més.

Arribat a aquest punt, tinc la necessitat de fer unes quantes reflexions:

1. He destriat uns conceptes psicològics relacionats amb la maduració psíquica de la persona, a través dels quals es pot fer un clar paral·lisme amb l'evolució descrita en

els tres primers plans de consciència. He arribat fins el tercer pla, on apareix el psiquisme, la intel·ligència i les seves capacitats relacionades amb la quarta dimensió.

2. El Rombe és hologràfic. Per tant, hi han 6 rombes de plans de consciència del Gran Rombe, però també en cadascuna de les 7 dimensions podem col·locar un altre rombe amb els 6 corresponents rombes de plans de consciència, i així fins l'infinit. Això ens explica que l'evolució és un continuum, tant si ens referim a l'evolució de l'univers, a l'evolució de l'espècie (filogènesi) i a l'evolució de l'home (ontogènesi).
3. Es tracta d'una evolució contínua, a través del Sagrat Camí del mig de la quarta dimensió. És a través d'aquest camí, que podem accedir a diferents plans de consciència i accedir a altres dimensions. Per exemple, a través de la consciència, ens podem traslladar a la quinta dimensió (música), a la sexta (números). En la comunicació del 6-11-92, ens diuen que hi podem accedir a través dels estats consciencials.
4. Per passar d'un estat de consciència a un altre, només es pot fer pel camí de la quarta dimensió, que connecta els 6 rombes dels plans de consciència. El vehicle per viatjar és l'AMOR.
5. Està clar que estem parlant dels 6 plans de consciència ubicats en la tercera dimensió, on es produeix: la manifestació de l'univers visible; la creació dels regnes de la naturalesa, el psiquisme, la intel·ligència, la intel·lectualitat.
6. La simetria especular dimensional. En l'univers podem destriar tres components principals: un, compost per la matèria; l'altre, per l'energia i un tercer, per la fusió dels dos. Aquests tres components s'interrelacionen i es compenetren de diferent manera en cadascuna de les 7 dimensions.

El Rombe fa patent la possibilitat de poder estudiar per separat matèria i energia, però per a una major comprensió del fenomen de la creació, s'han d'unir les dues parts, les dues dimensions i comprovar com treballen juntes: la 7ª amb la 1^a; la 6ª amb la 2^a; la 5ª amb la 3^a. Les dimensions més subtils penetren en les més grolleres i les dues formen una estructura interrelacionada i perfectament ajustada. L'energia i la matèria formen una unitat en cadascuna de les dimensions.

A partir d'aquests punts de reflexió, vull continuar aportant alguns continguts psicològics que poden associar-se amb tots aquests plantejaments:

1. Els jocs dels infants són l'exteriorització de les seves fantasies originàries. En les interaccions primerenques satisfactòries entre el nadó i la mare, o qui faci les seves funcions, es dona un ajust entre aquesta i les necessitats fisiològiques del nadó. Aquest fet origina unes transformacions recíproques, a nivell sensorial, tònic i emocional en l'infant i en l'entorn maternant, que són a la vegada una font de plaer.

Un plaer que té el seu fonament fisiològic en la descàrrega de les hormones cerebrals, les morfines i les endomorfines.

Aquestes transformacions recíproques són engramades en el sistema neurobiològic. Aquests engrams formen una memòria experiencial de les empremtes del plaer de l'acció. D'això, els neuropsicòlegs en diuen la "memòria implícita".

Quan aquestes interaccions primerenques no són exitoses, el nadó viu en el seu cos un grau de tensió. Aquestes tensions corporals engramades són el fonament fisiològic de l'angoixa. L'origen de tots els trastorns de l'infant es troba en aquestes angoixes originàries i arcaïques. Si el nivell d'angoixa no és excessiu, l'infant podrà superar aquestes ansietats bàsiques a través dels plaer del joc i de les activitats simbòliques.

Per mi, això és una mostra de com la matèria, la realitat corporal queda investida per la part energètica, les emocions, els afectes... i apareix a l'exterior com una unitat.

2. Tots els actes creatius són la manifestació exterior d'aspectes de la imatge corporal de la persona que crea. La imatge corporal es construeix a partir de les relacions que s'estableixen amb l'entorn. És el resultat de la nostra història de relació, de la nostra biografia personal. Alguns aspectes d'aquesta imatge són conscients i altres, inconscients.

Tota l'expressivitat de l'infant la podem considerar com actes creatius, a través de la qual mostra la seva subjectivitat, la seva autenticitat. El món il·lusori, fantasiós es va adaptant a la realitat objectiva a través de l'acte creatiu. En aquest sentit, el joc és un acte creador.

El mateix podem dir de les creacions de les persones adultes (arquitectes, pintors, escultors, escriptors...). Les seves produccions són l'exteriorització d'aspectes de la seva imatge corporal, de la seva subjectivitat, de la seva autenticitat.

El concepte de "sublimació" es pot relacionar amb tota aquesta dinàmica. Freud el definia com un mecanisme de defensa. Per exemple, els monjos cèlibes sublimaven la pulsio sexual a través de les seves activitats intel·lectuals.

Una vegada més, observem l'estreta interacció entre la part material i la part energètica.

Vull fer referència ara a unes reflexions que vàrem fer en la reunió de l'1 de maig del 2017, on tractàvem dels Plans de consciència, i que tenen relació amb el que estic escrivint:

En la reunió, vàrem parlar de casos pràctics, on es veia que les conductes i les maneres de funcionar d'un infant concret, tenia a veure amb anteriors plans de consciència en la seva biografia personal. Uns plans de consciència d'una etapa en la que l'infant no havia rebut els "bons tractes" suficients. Això va distorsionar el seu rombe, en aquell moment. Aquest

rombe, el de l'infant en concret, va sobrepassar les mides dintre de les quals el rombe és harmònic (de 18 a 19,999). La intervenció terapèutica, amb unes estratègies de contenció, banyades amb l'AMOR, varen fer que el seu rombe s'harmonitzés de nou, i l'infant pogués accedir a nous estats de consciència més evolucionats.

Va ser emocionant poder fer aquesta lectura, des del Rombe, del sentit d'una intervenció terapèutica des de la psicologia.

Hi han cicles físics i cicles consciencials. A la reunió es va parlar d'un cicle dels 12 primers anys, on es produeix la consolidació del desenvolupament psicomotor. Es produeix un alleugeriment de la matèria, es passa de la vivència corporal a la representació corporal; de l'acte al pensament; del moviment físic al moviment psíquic. Es va fer referència també als 49 anys, com un altre cicle al final del qual es produeixen canvis fisiològics i consciencials. A la meitat d'aquest cicle, als 25 anys, es produeix també un altre canvi, una eclosió en lo biològic i en lo psíquic. De fet, els 25 anys és l'edat zenit de l'esportista.

Es pot fer una relació entre els cicles i els estats consciencials.

També es va parlar com els bons tractes afavoreixen la producció d'hormones (l'oxitocina, la vasopresina, les endomorfines...). El Joan recorda que en la ubicació dels elements dins el Rombe, hi han 30 elements subtils per descobrir, en la part superior del Rombe, i també 30 de grollers en la part inferior. Els elements subtils serien l'AMOR més 29 hormones. Els bons tractes fan que apareguin aquests elements subtils.